

SMARTWIZ

GRADE 10 AFRIKAANS EXAM

MARKS/PUNTE: 80

MARKS/PUNTE	
-------------	--

TIME/TYD: 2 hours

SCHOOL/SKOOL _____

CLASS/KLASS (e.g. 4A) _____

SURNAME/VAN _____

NAME/NAAM _____

Instruksies vir Leerders:

- Lees al die instruksies sorgvuldig deur voordat jy met die eksamen begin.
- Skryf jou naam en leerdernommer duidelik op die antwoordblad/boekie neer.
- Beantwoord al die vrae tensy anders aangedui.
- Wys al jou werk/berekeninge waar van toepassing.
- Skryf netjies en leesbaar.
- Gebruik slegs blou of swart ink. * Moet nie korrektuurvloeistof/-band gebruik nie.
- Geen elektroniese toestelle (sakrekenaars, telefone, ens.) word toegelaat tensy uitdruklik toegestaan nie.
- Steek jou hand op as jy vrae het.
- Moet nie met ander leerders gesels tydens die eksamen nie.
- Enige vorm van afskryf sal lei tot diskwalifikasie.

Hierdie toets bestaan uit 8 bladsye, uitgesluit die voorblad.

AFDELING A: LEESBEGRIP (20)

Lees die volgende uittreksel en beantwoord die vrae:

"Dwelms in skole: 'n Toenemende bekommernis"

Steeds meer skole regoor Suid-Afrika rapporteer dwelmverwante insidente. Onderwysers, ouers en gemeenskappe word gemobiliseer om bewusmaking te skep en ondersteuning te bied aan leerlinge wat beïnvloed word.

Volgens 'n onlangse verslag van die Departement van Gesondheid, begin kinders so jonk as 12 jaar reeds met eksperimentering.

Skoolhoofde pleit vir gereelde opvoedingsessies, strenger maatreëls en ouerbetrokkenheid. Sommige skole het ook ondersteuningsgroepe begin wat fokus op herstel en emosionele gesondheid.

1. Watter probleem word in die teks bespreek? (2)

2. Wie word gemobiliseer om te help? (2)

3. Hoe oud is kinders wat soms al met dwelms begin eksperimenteer? (1)

4. Noem twee oplossings wat skole implementeer. (2)

5. Wat beteken die woord "gemobiliseer" in hierdie konteks? (2)

6. Waarom dink jy is ouerbetrokkenheid belangrik in hierdie saak? (3)

7. Watter emosies wek hierdie artikel by jou? Motiveer. (2)

---

8. Wat is die doel van hierdie teks? (2)

---

9. Gee 'n gepaste titel wat die probleem en oplossing insluit. (2)

---

10. Wat stel die teks voor oor die rol van skole? (2)

AFDELING B: TAALSTRUKTUUR EN -GEBRUIK (20)

Lees die paragraaf en voltooi die opdragte:

Die leerder **was bang** om die waarheid te sê. Sy **weet** dat haar ouers baie kwaad sou wees. Maar uiteindelik **het sy besluit** om eerlik te wees en alles te **bely**.

1. Verander die sin: "Die leerder was bang om die waarheid te sê" na die teenwoordige tyd. (1)

---

2. Skryf die volgende sin in indirekte rede:
"Sy sê: 'Ek weet my ouers gaan kwaad wees.'" (2)

---

3. Skryf in die lydende vorm:
"Sy vertel haar ouers die hele storie." (2)

---

4. Gee die verkleinwoord van:
a) storie _____
b) leerder _____ (2)

5. Gee die meervoud van:
a) ouer _____
b) waarheid _____ (2)

6. Skryf die volgende sin in die negatiewe vorm:
 “Sy was eerlik met almal.” (1)

7. Gee die oortreffende trap van:

- a) kwaad _____
 b) bang _____ (2)

8. Verduidelik kortliks wat ‘n voegwoord is en gee ‘n voorbeeld uit die teks. (2)

9. Vorm ‘n sin met die woord “eerlikheid”. (2)

10. Skryf die sin oor en voeg ‘n voegwoord in:

“Sy was bang. Sy het tog gepraat.” (Gebruik “alhoewel”) (2)

AFDELING C: POËSIE (10)

Lees die volgende gedig en beantwoord die vrae:

Stadsaand

Motors raas en flitse flikker,
 voetgangers haas hul verby.
 Hoog bo klop die klok van middernag –
 die stad slaap nooit stil nie.

Iewers klink ‘n lag,
 iewers ‘n sirene,
 en ek dink aan stilte
 soos ek nooit in die stad sien nie.

1. Noem twee klanke wat in die gedig voorkom. (2)

2. Watter gevoel skep die digter met hierdie beskrywings? (2)

Kies EEN van die volgende opdragte. Skryf 120–140 woorde.

Skryf 'n opstel met die titel: **“My gunsteling plek om alleen te wees.”**

Skryf 'n **dagboekinskrywing** oor 'n dag wat jy iets moeiliks moes bely.

[illegible]

TOTAAL : 80

MEMO

AFDELING A: LEESBEGRIP (20)

1. Dwelmgebruik in skole / dwelms wat 'n probleem in skole raak. (2)
2. Onderwysers, ouers en gemeenskappe. (2)
3. 12 jaar. (1)
4. Ondersteuningsgroepe; opvoedingsessies; strenger maatreëls. (Enige twee) (2)
5. Om te laat saamwerk of aktief betrek – mense word aangemoedig om iets te doen. (2)
6. Ouers kan leiding gee, gesels, help en grense stel vir kinders. (3)
7. Antwoorde kan wissel – bv. hartseer / bekommerd / hoopvol – met motivering. (2)
8. Om bewusmaking te skep en mense in te lig oor die probleem. (2)
9. “Dwelms in skole – Gemeenskappe help saam” / “Bewusmaking bring hoop” (2)
10. Skole speel 'n aktiewe rol in opvoeding, ondersteuning en voorkoming. (2)

AFDELING B: TAALSTRUKTUUR EN -GEBRUIK (20)

1. Die leerder **is bang** om die waarheid te sê. (1)
2. Sy sê dat sy weet haar ouers gaan kwaad wees. (2)
3. Die hele storie word aan haar ouers vertel. (2)
4. a) storiëtjie (1)
b) leertjie (1)
5. a) ouers (1)
b) waarhede (1)
6. Sy was nie eerlik met almal nie. (1)
7. a) kwaadste (1)
b) bangste (1)
8. Voegwoord verbind sinne – voorbeeld: “maar” of “en”. (2)
9. “Eerlikheid is belangrik in elke verhouding.” (Enige sin wat die woord reg gebruik) (2)
10. Alhoewel sy bang was, het sy tog gepraat. (2)

AFDELING C: POËSIE (10)

1. Motors raas; sirene klink / lag klink / klok klop (Enige twee) (2)
2. Gejaagdheid / onrus / geraas / spanning / onstilte. (2)
3. Die stad is altyd besig / aktief, selfs snags. (2)
4. “die stad slaap nooit stil nie” (1)
5. Die spreker verlang na stilte, dalk rustigheid of 'n eenvoudiger lewe – iets wat in die stad afwesig is. (3)

AFDELING D: SKRYFWERK (30)

Gebruik 'n **rubriek** of punteverdeling soos volg:

- **Taalgebruik en grammatika (10):**
  - Korrekte spelling, leestekens, tydforme, sinstruktuur.
- **Inhoud en samehang (10):**
  - Relevante inhoud, idees vloei logies, geen afwyking van onderwerp.
- **Struktuur en formaat (10):**
  - Duidelike inleiding, liggaam en slot; korrekte formaat (dagboekinskrywing / opstel); paragraafgebruik.

Antwoorde moet oorspronklik wees en relevant tot die opdrag. Gebruik jou diskresie met kreatiewe werk.

TOTAAL : 80

